

Martina Volvovičová

8. 8. 1959 narozena v Praze
1974 – 1978 SUPŠ v Brně, obor propagační grafiky
od roku 2002 studuje maďarštinu v Maďarském kulturním středisku v Praze
vystavuje v kostelecké galerii „Kruh“ i jinde

Josef Volvovič

5. 1. 1951 narozen v Teplicích
1969 – 1974 Matematickofyzikální fakulta UK v Praze,
obor matematiky a filosofie
od r. 1992 vyučuje občanskou výchovu a základy psychologie, logiky
a filosofie v Gymnáziu v Českém Brodě

vystavuje od roku 1983

společná adresa: Náměstí Smiřických 39, 281 63 Kostelec nad Černými lesy

MARTINA VOLVOVIČOVÁ

T O U L K Y M A Ď A R S K E M

fotografie / 1996 – 2006

1. 8. – 2. 9. 2007

GALERIE JIŘÍHO JÍLKA, SADY 1. MÁJE, ŠUMPERK
ZAHÁJENÍ VE STŘEDU 1. SRPNA V 18.00 HODIN
OTEVŘENO DENNĚ 14.00 – 18.00 HODIN

S PODPOROU GRANTU MINISTERSTVA KULTURY

Dům Volvovičových s Galerií Kruh v přízemí je naší občasnou zastávkou na cestě do Prahy nebo z Prahy domů. Je vlnivým domovem obrazů a kreseb přátel, a na zahradě za vraty z náměstí klidným místem u stolu pro chvíli odpočinku. Zůstává kosteleckou jistotou, ohniskem živých aktivit, plynule navazujících na letitou existenci nedaleké Galerie „H“, pro kterou byl Josef Volvovič vedle bratří Hůlů od počátku nenápadným stmelujícím článkem.

Dole v krámku kromě nabízených knih, katalogů a grafik bývají k vidění i fotografie Martiny Volvovičové. Čerpají převážně z dlouhého desetiletí náročných letních cest na kole z Kostelce přes Moravu a Slovensko až kamsi do maďarských plání. V tichu dozrály pro výstavu v Jilkově galerii. Slovem je oživi poznámky z Pepových deníků, útržkovité, ale pronikavé postřehy ze setkání s lidmi v krajině, kterou Martina fotografuje.

O co nenápadněji, o to pozorněji a s větší citlivostí. Navzdory krátkosti nahodilých setkání s místy a ději cestou míjenými snímá její nadčasovou tvářnost. Krajinu ponořenou v čase uplývání, a přece pokojně spočívající v nehybnosti, zdánlivě fádni a převážně rovinatou, odkrývá v její jedinečnosti. Sejmuté obrazy tak zastupují bytostné setkání s ní tváří v tvář. Vzájemně rovnocenné jsou tu její dominanty i skrytější detaily toho, co všude si tak podobné, je přesto přirozeně pokaždé znovu jiné.

Vedle svobody volného prostoru je tu častým motivem voda, vzácná a krajinou žárlivě chráněná. Tak širá země s vysokým nebem, někde sluncem vypálená, jinde s bohatou vegetací a se zrcadly vod, vyžaduje k poznání plnokrevný dotyk. Těsný, obdivný a láskyplný. Pro pěší chůzi je příliš rozlehlá. Kolo je tak dobrým prostředkem pro její pozvolné vstřebávání, pro svobodné toulky v ní a pro splynutí s ní. Martininy snímky spolu s výstižnými Pepovými texty o něm živě svědčí. Oběma Volvovičovým je tak výstava i poděkováním stále ještě nezkažené maďarské zemi, její krajině, která kromě obvyklého nebe v druhém hlubším plánu zná i cosi jako „záněbí“.

Více ale už dopoví výběr z vystavených textů.

Miroslav Koval, červen 2007

1996 Ráno v divadelním klubu v Prešově nás všichni odrazovali od nápadu jet do Maďarska. Tam přece nic není.

Maďarsko hned na první pohled dobré, nevelkolepé, obyčejné, nezkažené. Domy obrostlé vínem, čelem do ulice. Dole pod hradbami vypalují cikáni trávu. Praskot slyšitelný do dálky. Tři muži v krčmě, každý pije svého frťana. Na ex. Na ex také kafe. Stojí u pultu a vykonávají svůj obřad. Kořalka – káva – pivo. Celou noc prší. Igelit na kolech ve větru strašidelně šustí. V dálce souvisle hřmí.

1997 Zvykáme si na rovinu. Každý drobný detail kolem silnice je znamením. Rovina učí lidi jinému vnímání. Loni nám byla obtíž. Letos je naším cílem.

2000 Malá tlustá cikánka v hnědých šatech vede červené dětské kolo a žvýká. Za ní kostel, tu a tam nažlucený, doškové střechy obrostlé mechem. Kdyby Bůh nestvořil nic než to, stačilo by to. Červené auto naložené chlebem, kolem něj dvě děvčátka chodí sem a tam. Matka stojí v obchodě proti nám a odhaduje nás na Rumuny. Vše se děje s laskavou samozřejmostí. Tu přijdou tři podsadité babky, které tu žijí na samotách. Tři babky, tři hospodyně, tři sudičky, bez kterých by svět přestal držet pohromadě. Jedna si stoupla k pultu s rukou v bok, mírně si ukročila a modrýma očima se koukala kolem. A v mých očích srostla se světem tak hluboce, že její hlava mohla být naší galaxií a její oči hvězdami v nekonečné dálce. Ale čím blíže k Budapešti, tím méně života. Spíme před vesnicí Ikladem. Dlouho do noci štěkají psi.

2002 Ta naše cesta na kole světem není turistikou, ale tuláctvím, nebo alespoň komickým pokusem o tuláctví.

Na rozlehlých homolovitých kopcích je rozseta spousta ovcí a na jednom místě pase mladík husy. V hejnu jsou patrné vnitřní i boční proudy a to hejno je jako řeka nebo jako mraky. Levá strana hráze je plná slepých ramen Tiszy. Na vrbách a olších je spousta ptáků. Ve vesnicích pijí muži většinou víno. Každý, kdo vejde po pár schůdcích do lokálu, se rozhlédne, a pak všem, včetně nás, podá obřadně ruku. Nacházíme místo, kde jsme spali před pěti lety. Tentýž potok, ta samá jemná tráva, spásaná ovce a kravami. Je dobré, když se věci nemění, protože v tomhle světě se mění většinou k horšímu.

2003 Probuzení do deště. V pološeru okolních větrolamů a lesíků náhle vpravo zasvítlí mýtiny. Ne, není to sluncem, jde o jakési rozředění mraků nad nimi směrem ke slunci. To místo je najednou posvátné a něžně tajemné. V „pustě“ na spasené stepi potkáváme ženu, muže, vozík, tři osly a stáda ovcí a koz. Od slunce spálená pleť maličké ženy je nehybná. Kůže na lících jako na patě. Mužik je plný života. Pomáhá Martině nasednout na jednoho osla. Ve tváři ženy se nic nepohne, snad jen cosi mžiklo v jejích žlutých očích. A o kus dál se pase stádo. Ráj.

Vesnice tu jsou plné zanedbaných domů a rázovitých lidí. Zasmušilá dvojice, on štíhlý, rozčepýřený, zpocený, dramatický, ona nabarvená na zrzavo, v květinových šatech, koupených snad na trhu v Beregovu, a těhotná. Nevšímají si, co se děje kolem, ale ani sebe. Určitě mají dům na spadnutí, z omýtky na mnoha místech čouhá rákos, plot je děravý a zahrada zmizela v plevelu. „A stejně bychom s nimi měnili“, napadá nás.

2004 Ráno se těžce hrabeme z polní cesty. Zprava jde dívka, snad do kostela. S hrůzou se na nás dívá. Asi se už moc nelišíme od cikánů v maringotkách, ale tak je to v pořádku, tohle chceme.

Předvčerejší bouřkové mraky na horizontech byly asi nad lesy, kterými právě projíždíme. Všechno je husté, bujné, pružné a bodlinaté, plné mírné, ale neúprosné, nepotlačitelné síly. Kozí pýsk, bodlák, čekanka, kopřivy, šípek, a to všechno přerůstá mohutná psárka. Její světlešedá hněd' dává vyniknout modři čekanky i fialové barvě bodláku. A pak ještě žlutí vysokých, často víc než dvoumetrových rostlin s rozložitým a třepícím se klasovitým okvětím.

Bůh svěřil úlohu těch, kteří skutečně vidí a s radostí přihlížejí jeho tvoření, do rukou divných tvorů: filosofů a umělců, mnichů, bezdomovců, tuláků, nezodpovědných pijáků a samotářů. A bláznů.

Do Ajky nás stáhla nákupní čtvrť. Stálo nás to dobré tři hodiny a snědli jsme víc než bylo potřebné. Jeden z osmi hříchů – obžerství – se úzce pojí s městem. Je to jeho druhé jméno, a ono přemlouvá ty, kteří v něm žijí. Venkovan ještě tu a tam zná cenu země, a proto ví, že smí dostávat jen tolik, kolik vydává. Ta soudnost obyvateli města chybí.

2005 Sjeli jsme do hlubokého údolí k říčce, kde se rozprostřely rozlehlé štavnaté louky s rozložitými stromy v malých skupinách. Pod mostem z hrubě otesaných trámů byl kravský brod. Z rozrytého břehu dalo se vstoupit do dvacetimetrové hloubky tak čisté vody, že jsem měl chut se jí napít. Chodidla se bořila do velejemného písku, ve kterém se leskla stříbrná zrníčka. Na nízkém svahu opodál jsme pak pod vysokými stromy jedli chléb a sýr. Jak to bylo dobré a jak dobře Bůh svět stvořil!

Sotva usneme, přijde bouřka. Je hrozivá, nevyzpytatelná, ale dobrá. Půda tu šetrně zachází s vodou. Ráno se celá skrývá do par, aby co nejméně vody zachránila. Teprve později podléhá slunci, odhaluje se a předvádí. I podrost a akáty udrží na svých listech vláhu, ale nejlepší voda je v trávě na cestě. Tráva se musí něžně pohladit, a na rukou zůstane chladná voda, měkká jako balzám. Je lahodné si tou vodou umýt tvář. Není tu pro nás, ale lesní cesta nám ji dává. Co za to chce, vděčnost, radost? Umíme to?

Řady a zástupy stejných hrobů ve tvaru převráceného písmene U nám připomněly ovce pod hrází. Tvarem i barvou. Byly jako hromada oživlých ořechů, zvolna se pohybovaly a tlačily na sebe. Nedělaly ale totéž i tyhle staré, zapomenuté a dnes už většinou i bezejmenné hroby – kameny? Zlomená švestka na židovském hřbitově v Baji se spoustou zčernalých tvrdých plodů, které už nikdy nedozrají. Napříč hřbitovem vede pěšina vyšlapaná nějakou kunou nebo liškou nebo toulavým psem. Z hrušky stojící nepochopitelně v čele hřbitova padají na zem zralé plody, které nikdo nesbírá. Po dlažbě města Baji jako by dosud sem tam přecházeli pejzati židovští obchodníci v černých ušmudlaných kaftanech a zamaštěných kloboucích. Modlitba, kterou si mnohý z nich drmolí, je pořád vtištěna ve zdech starých domů. Ti noví lidé, co tu po ulicích chodí, jsou možná méně skuteční, než vzpomínka, otisk galoše, drmolivého slova, kostrbatého zápisu v účetní knize.

2006 Projíždíme zjevně dost chudým krajem, který zanechali Madaři cikánům, aby jej spolu s nimi obydleli. Oni se jim odvděčili tím, že zachovávají tradiční podobu vesnice snad stejně svědomitě jako Madaři sami. Celé rodiny tu posedávají na zápraží nebo se někam loudavě trousí po ulici. Jinde zase sedí spokojeně vyhlížející muž celý den u otevřených dveří do dvora. A kolem děti, které nás zdraví svým „čokolom“. Krajina je tu líbezná, je příjemná, bez zbytečných efektů, jako jsou jezera, skály, hory, jeskyně. Tady jsou jen kopce, keře, kamení a stromy. Jedeme už dvě hodiny na západ, ale sluncem je zalito stále jen jedno místo. Jakoby se tu stýkaly dvě fronty pahorků a jakoby této průrvě v krajině odpovídala i průrva v mracích. Možná se tady v Panonii dotýká nebe země lépe než jinde. Madarština má pro nebe dva výrazy: „ég“ a „menny“, což je nebe za nebem. Možná si to druhé nebe přinesli Madaři z Mongolska.

Tady chápu, že naším úkolem není rozluštit tajemství krajiny, ale jen se mu otevírat, tušit je, sklánět se před ním. Dívat se a na nic nemyslet. Jeli jsme znovu výraznou, charakteristicky maďarskou krajinou. Vznikla spoluprací pánaboha a zvláštního národa, který sem přivábil příslib této krajiny, vložený do nich jako neodvolatelný a láskyplný příkaz.

Zato místo, kde teď sedíme, je u silnice a je ošklivé. Nepatří žádnému národu, jen internacionálně všech ohavných míst na celém světě.

Veliké vlny na Dunaji narážejí do břehu. Cesty kolem řeky jsou pokryté větvemi a listím. Bělavý pruh na východě šedne. Řeka se zdá v té šedi a mlze podivně úzká. Od západu se zvedá vítr. Slyším šplouchání vln a déšť vody kapající z olší.

Pruh na východě zmizel. Vše je šedé. Chlad.